

Spira Veronika: Miniesszék IV.

Newton a Szépművészetiben

Newtonnak számomra inkább a sorsa izgalmas, mint az életműve. A kortársai közül eredetibb szemléletű volt Irwing Penn, aki a modernizmus, az avantgárd útjain járt. Kreatív csendéletei meghökkentőek, nonkonformok, izgalmasak. Vagy Richard Avendon, akinek a legtöbb képe csupa mozgás. Az idősebbek közül meg Weegee (Asher Felling Lvov környékéről), aki New York minden bűnügyi helyszínéről, a „meztelen város”-ról számolt be mindenkinél hitelesebben.

Íme, egy kép, ami tetszik, de nem volt kiállítva. A pucér nőn kívül nagyon Brassais:

És egy Brassai:

Newton vérprofí, de a világa idegen tőlem. Egy kis groteszkkal megbolondított, mesterségesen beállított luxuskörnyezet csont sovány luxusmodellel. Minden művi, minden hideg, a szex is, a perverzió is. A merészsége nem is az övé, hanem a Vogue-é, amely már a Playboy Magazin törte úton akart merészebb, így vonzóbb lenni egy prúd, hipokrita, de élvezetekre sóvárgó világban.

A felkapott, trendi vérprofí kamerája előtt tolonganak a sztárok és hírességek (Lis Taylor, Monica Bellucci, Catherine Deneuve, David Bowie, Claudia Schiffer, Jodie Foster, Nastassia Kinski, Sigourney Weaver, Kim Basinger, Madonna, Carla Bruni, Cindy Crawford, Anthony Hopkins, Andy Warhol). A portrék profik és semmitmondóak.

A tárlaton vagy 250 kép volt látható. Az első rész az 1972–1983 közötti időszak legjobb fekete-fehér divat-, portré-, és akt felvételeit mutatta be, a második rész az 1985-1995 közötti fekete-fehér aktokat. A harmadik pedig a 1983 és 2003 közötti színes divat-, és reklámfotókat vonultatta fel, amelyek a legnagyobb divatházak (a Chanel, az Yves Saint Laurent, a Versace és a Vouge) számára készültek. Ez utóbbiakon csak átfutottunk.

A fekete-fehér fotók, bár nem szokták hangsúlyozni, Martin Munkácsi nyomdokain járnak, és sokkal kevésbé Brassaién, pedig őt - Newton párizsi évei miatt - sokkal gyakrabban említik a mestereként. Newton azonban Brassainak, aki igazi emblemikus művész volt, a nyomába sem ér. Képei a prúd protestáns talajból kinőtt hideg és művi libertinizmus vizuális megjelenítései. Ebben kétségkívül hiteles. Ennyiben Munkácsihoz sincs sok köze, aki mindig az eleven, mozgásban lévő

életet kereste a képeivel. Ezért vitte ki a modelleket is annakidején elsőként a műteremből a szabadba.

Az élete azonban nagyon is érdekes, megrázó, sőt emblematikus.

1920-ban Berlinben született Helmut Neustädterként, egy zsidó gombgyáros családjában. 12 éves korában kapott ajándékba egy fényképezőgépet, és attól kezdve szinte kizárólag a fotózás érdekelte. 1936-ban abbahagyta az iskoláit is, és egy ismert berlini fényképésznél, Yvánál (Elsie Neuländer-Simon) tanulta a szakmát, ahol sok színházi és akt fotó is készült.

Még megérintette a weimari Németország szabad, frivol légköre, de a Kristályéjszaka után szétszakadt a család, és megkezdődött Newton több éves kálváriája. A szülei Dél-Amerikába emigráltak, többé nem is látta őket. 1938-ban neki is sikerült kivándorló útlevelet kapnia. Triesztben felszállt egy Kínába induló hajóra, ott ugyanis nem volt zsidó-kvóta. Pechére Singapurban szállt ki, ahol hamarosan az angolok egy ausztrál táborba deportálták mint egy ellenséges ország polgárát.

Nos, ez valóban megdöbbentő, megrázó 20. századi közép-európai sors. Sok zsidó menekülttel esett meg hasonló Franciaországban is. Otthon üldözött vagy, ahová menekülsz, a már névlegessé vált hazád miatt ellenségnek számítasz.

Végül úgy sikerült kiszabadulnia az internálásból, hogy regisztrált az ausztrál hadseregbe. Ekkortájt ismerkedett meg a feleségével, akivel élete végéig (83 éves koráig) együtt maradt. Gyermekek nem született, de mindvégig a felesége volt a családja és egyúttal a legközelebbi munkatársa. Newton azonban mindenekelőtt libertínus volt és narcista, imádta a sikert, a luxust, a nőket. Az év nagyobb részében Monte Carlóban élt, télen pedig Kaliforniában.

Nem csupán a sorsa, de az élete lezárása is szimbolikus. Művészi hagyatéka Berlinbe került a német állam közreműködésével létrejött alapítvány kezelésében. És bár Los Angelesben halt meg, hamvait Berlinben temették el. Sírja a schönebergi temetőben áll, nem messze Marlene Dietrichétől, és közel szülőhelyéhez. Ez is a jóvátétel egy fajtája, ha jóvátétel több millió megalázott, elüldözött, elpusztított élet. A hamvak visszatérése a szülőföldre a megbocsátás gesztusa a halott és családja részéről. Kérdés, hogy megnyugvás-e olyan szülőföldben nyugodni, amely halállal fenyegetett, elűzött.